

23 januari 2016

Autisme, wat werkt?

Landelijke studiedag FVB-Kennisnetwerk Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)

Met trots informeren wij u over de studiedag “Autisme wat werkt?”. In samenwerking met de FVB en Stichting Eduvier organiseert het FVB-Kennisnetwerk ASS een studiedag voor alle vaktherapeuten die werken of gewerkt hebben met de doelgroep ASS.

De ontwikkeling van zorgstandaarden en generieke modules, geïnitieerd door kwaliteitsnetwerk GGZ, vragen van de vaktherapieën kennis te delen, te expliciteren en te onderzoeken. Op deze studiedag worden de laatste ontwikkelingen in het vakgebied gepresenteerd. Wij zijn verheugd met de bijdrages van een zestal gespecialiseerde vaktherapeuten die zich de afgelopen jaren bezig hebben gehouden met innovatie en onderzoek op het gebied van ASS.

Dr. Kathinka Poismans zal op deze studiedag de keynote speaker zijn. Zij is gepromoveerd op het ontwikkelen van een

meetinstrument dat de timing kan meten in de muzikale interactie tussen de muziektherapeut en de cliënt met autisme. In deze presentatie worden mogelijke verbanden gelegd tussen neurale verwerking van tijdgerelateerde elementen in de muziek en ritmische interventies bij specifieke doelgroepen.

Ook u nodigen we uit om uw kennis te delen. Bovendien willen we in kaart brengen wie welke expertise heeft. In het middagprogramma worden disciplinespecifieke werkveldgroepen gevormd die een bijdrage leveren aan het positioneren van het vak in het werkveld.

Is het werken met de ASS doelgroep uw specialiteit? Mis deze dag dan niet!

Met vriendelijke groet,

De studiedagcommissie

Huub Notermans

Sanne Marsé

Hanneke Helvoort

Anita Brand

Arjan Herstel

Sabien Hulsman

Federatie Vaktherapeutische Beroepen

Programma

10.00 uur	Ontvangst met koffie/ thee
10.30 uur	Opening door Huub Notermans
10.45 uur	Gastspreker van Eduvier
11.00 uur	Keynote speaker Dr. Katinka Poismans
12.00 uur	<i>Lunch</i>
12.45 uur	Workshops
13.45 uur	<i>Pauze</i>
14.00 uur	Kennisdeling op expertise
14.45 uur	<i>Pauze</i>
15.00 uur	Werkveldgroepen
15.45 uur	Plenaire afsluiting
16.15 uur	Einde

Workshops

Workshop 1

Affectregulerende vaktherapie muziek en ouders

Merlijne Patijn

Hoe kun je spanning, aandacht en gevoelens opmerken en reguleren bij kinderen en volwassenen met een Autisme Spectrum S toornis? Is vaktherapie hiervoor een goede behandelvorm? Hoe betrek je ouders in de therapie? Hoe betrek je ouders bij de therapie wanneer zij eigen problematiek of een eigen diagnose ASS hebben? Wat doe je als de problematiek van ouders de behandeling stagneert?

In de workshop komen naast theoretische uitgangspunten van affectregulerende vaktherapie ook praktijkvoorbeelden aan de orde. Uitgebreid wordt stilgestaan, besproken en bekeken hoe je een cliënt kunt helpen zijn eigen spanning en ontspanning te herkennen en reguleren. Daarnaast zult u natuurlijk ook zelf ervaren hoe muziekinterventies werkzaam zijn.

Merlijne Patijn is werkzaam als muziektherapeut en ouderbegeleider bij Centrum Autisme Rivierduinen (2002-heden).

Zij volgde haar opleiding aan het Conservatorium Alkmaar (InHolland, 1997) en is geregistreerd vaktherapeut (SRVB, 2007-heden). Merlijne Patijn is gespecialiseerd in Stemexpressie (Marius Engelbrecht, 2009), Pivotal Response Training level 1, 2 & 3 (Centrum Autisme, 2010- 2011), Mentaliserend Bevorderende KinderTherapie (NPI, 2010) en Mentaliserend Bevorderende ouderbegeleiding (NPI, 2011) en Sherborne level 1& 2 (Kerngroep Sherborne Nederland, 2012), Focussen level 1& 2 (René Maas, 2015). Zij zit in het landelijk Netwerk Affectregulerende Vaktherapie en de Landelijke Netwerkgroep Zing & Groei.

Workshop 2
Shared Movement Approach: hoe dans- en bewegingstherapie kan bijdragen aan de ontwikkeling van non-verbale afstemming bij kinderen en jongeren met een ASS

Rosemarie Samaritter

Danstherapie wordt veelvuldig toegepast in de zorgprogramma's ASS. Hierbij zijn de doelstellingen gericht op de bevordering van de sensomotorische integratie enerzijds en op de bevordering van interpersonele afstemming (attunement) anderzijds. In deze workshop komen de volgende zaken aan de orde:

- het theoretisch referentiekader Shared Movement Approach zal worden gepresenteerd
- een overzicht van recent onderzoek naar de effecten van danstherapeutische interventies bij ASS
- korte voorbeelden van werkvormen en ervaringsoefeningen zoals die in de Shared Movement Approach worden toegepast

Rosemarie Samaritter is geregistreerd senior dans- en bewegingstherapeute, psychomotore therapeute en supervisor. Zij werkt sinds 1987 in de ambulante geestelijke gezondheidszorg. In het verleden was zij nauw betrokken bij de ontwikkeling van de eerste professionele opleidingen tot danstherapeut in Nederland. Zij was de eerste voorzitter van de sectie voor danstherapie in de toenmalige NVCT. Als trainer en supervisor heeft zij gewerkt in opleidingsprogramma's voor danstherapeuten in Nederland, Finland, en Duitsland. Zij is promovenda aan de University of Hertfordshire (UK).

Workshop 3

Muzikaal ritme en de Wizard of Oz: over neurale verwerking van tijdgerelateerde elementen in muziek

Kathinka Poismans

Kennis over neurale verwerking van tijdgerelateerde elementen in de muziek kan ons niet alleen helpen verklaren waarom bepaalde interventies 'werken', maar kan interventies ook doelgerichter en wellicht effectiever maken. Samen met de deelnemers worden in deze workshop ritmische interventies en de ervaringen hiermee geïnterpreteerd en worden deze in samenhang gebracht met de bestaande kennis over het neuraal functioneren van bepaalde doelgroepen.

Dr. Kathinka Poismans heeft meer dan 20 jaar ervaring in de muziektherapie (met name met autistische cliënten). Ze werkt als docent en onderzoeker voor Zuyd hogeschool aan de opleiding CT en aan het conservatorium (dit laatste vanuit haar achtergrond als musicus).

Workshop 4

Spiegelen en variëren: tactiele en visuele ervaringen in beeldende therapie bij kinderen met autisme en het bevorderen van flexibeler en socialer gedrag en het verbeteren van het zelfbeeld

Celine Schweizer

Geen kind met autisme is hetzelfde, geen beeldend proces is hetzelfde. Toch wordt er gevraagd om standaardisering en resultaatmeting van het behandelaanbod. In haar promotieonderzoek streeft Celine Schweizer naar de ontwikkeling en toetsing van een behandelprogramma met de kernelementen van de behandeling met beeldende therapie. In deze workshop wordt eerst kort stil gestaan bij de onderzoeksresultaten tot nu toe. Vervolgens wordt er ervaringsgericht gewerkt met spiegelen en variëren. Daarna is er tijd voor discussie.

Celine Schweizer is beeldend therapeut, supervisor, docent bij Stenden hogeschool, Social Work and Arts Therapies en bij de beeldende module van Master Arts Therapies en als onderzoeker verbonden aan KenVaK en kenniskring Social Work en Arts Therapies van Stenden hogeschool. Zij doet een PhD bij de Rijks Universiteit Groningen.

Workshop 5 **Cliënt vertelt**

Joop en Sanne Marsé

We proberen door middel van onderzoek steeds meer helder te krijgen wat werkt. De vaktherapeuten die met de doelgroep ASS werken weten dat deze ervaringsgerichte vorm van behandeling goed kan aansluiten bij deze doelgroep, maar hoe wordt dit door de cliënt ervaren?

Joop is in april 2015 aangemeld bij Vaktherapie Beeldend met een burn-out. Samen met zijn therapeut Sanne Marsé neemt hij u tijdens deze workshop mee in zijn proces en vertelt hij wat voor hem de werkende factoren zijn. U heeft als deelnemers de gelegenheid vragen te stellen aan Joop die hij vanuit zijn persoonlijke ervaring kan beantwoorden.

Sanne Marsé is vaktherapeut beeldend met een eigen praktijk in Eindhoven waar zij met jongeren en volwassenen werkt. Sanne heeft 14 jaar werkervaring met de doelgroep ASS en is lid van het kernteam FVB-Kennisnetwerk ASS. Daarnaast werkt Sanne als gastdocent, toetsontwikkelaar en werkvelddeskundige voor HAN CTO.

Workshop 6 **Samenleven met een partner die ASS heeft**

Rik Koot

Een onbekend aantal volwassenen met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) heeft een relatie met een Neuro-typische (NT) partner. De relatieproblematiek van deze stellen is in zekere zin niet veel anders dan de relatieproblemen van veel andere stellen op één aspect na. De communicatie van deze stellen wordt fundamenteel beïnvloed door de manier van informatieverwerking. Zowel door de kenmerken van ASS en NT. Dit is van invloed op de mogelijkheden om de relatie te verbeteren en heeft tevens invloed op de wijze van behandeling. In een kwalitatief onderzoek heeft Rik Koot de persoonlijk ervaringen met het medium van zowel volwassenen met ASS en NT-partners getheoretiseerd. In de workshop staat hij stil bij de belangrijkste bevindingen van zijn onderzoek en is er ruimte om een relevante werkvorm te ervaren.

Rik Koot werkt als vakdocent dramatherapie aan de opleiding Creatieve Therapie van de ZUYD Hogeschool. Daarnaast werkt hij als dramatherapeut bij het Centrum Autisme van de GGZE waar hij relatietherapie geeft aan (echt)paren. Het onderzoek waaraan gerefereerd wordt is uitgevoerd tijdens de opleiding Master of Arts Therapies in de periode 2013 t/m 2015.

Praktische informatie

Locatie

VSO de Rede (onderdeel van Stichting Eduvier)
Zuigerplasdreef 204
8223 EX Lelystad

Een routebeschrijving vindt u hier: derede.eduvier.nl

Inschrijven en betalen

U kunt zich tot 11 januari 2016 inschrijven voor deze studiedag via de website van de FVB fvb.vaktherapie.nl. Het maximum aantal deelnemers is 100. Bent u lid van een van de beroepsverenigingen van de FVB, logt u dan eerst in. U hoeft dan uw gegevens niet meer in te vullen en betaalt automatisch de prijs voor leden. Na inschrijving ontvangt u een factuur.

Leden:	€ 50,-
Niet-leden:	€ 75,-
Studentleden:	€ 15,-
Niet-studentleden:	€ 25,-

Annulering

Annuleren kan per e-mail via info@vaktherapie.nl onder vermelding van uw naam en bankgegevens. Bij annulering wordt € 15,- aan administratiekosten in rekening gebracht. Reeds betaald inschrijfgeld wordt onder aftrek van de administratiekosten terugbetaald. Na 11 januari 2016 is annulering niet meer mogelijk, wel kunt u de gereserveerde plek door een ander laten innemen.

Accreditatie

Deze studiedag is geaccrediteerd door het Register Vaktherapie.

Contact en informatie

Heeft u vragen, dan kunt u contact opnemen met het secretariaat van de FVB, telefonisch via (030) 28 00 432 of per e-mail via info@vaktherapie.nl.

